

УДК 631.3.01.004.76

Агєєва І.В., к.е.н., доцент[©]

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ В АПК

В статті розглянута проблема організаційного вдосконалення системи технічного сервісу в агропромисловому комплексі України.

Ключові слова: *технічний сервіс, організація, техніка, машинобудування, ремонтно-технічна база.*

Постановка проблеми. Одним з найбільших і найважливіших секторів економіки України є агропромисловий комплекс, який забезпечує державу продовольством і сільськогосподарською сировиною, гарантує їй продовольчу безпеку і поліпшення життєвого рівня населення.

Соціально-економічні умови в Україні потребують змін в організації сільського господарства. Одним із основних напрямків є зміна технічної політики в АПК, у тому числі і в технічному сервісі засобів виробництва як інструмент забезпечення надійності і працездатності техніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В розробку науково-теоретичних та прикладних проблем організації ефективного використання матеріально-технічної бази, створення ефективною системи технічного обслуговування сільських товаровиробників вагомий внесок в різний час зробили Я.К. Білоусько, В.Г. Більський, Є.А. Бузовський, П.І. Гайдуцький, П.А. Денисенко, П.М. Макаренко, Г.М. Підлісецький, В.О. Питулько та інші.

Метою дослідження є аналіз тенденцій розвитку сфери технічного сервісу сільських товаровиробників та визначення основних напрямів її удосконалення на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Одним із провідних елементів організації виробництва в сільськогосподарських підприємствах є матеріально-технічне забезпечення. Основним напрямком підвищення ефективності використання трудових, земельних ресурсів, комплексної механізації та автоматизації технологічних процесів, інтенсифікації виробництва і на цій основі підвищення урожайності сільськогосподарських культур, продуктивності тварин, обсягів та якості продукції, рентабельності та прибутковості виробництва є техніко-технологічне переозброєння сільського господарства [1].

Висока ефективність використання матеріально-технічної бази досягається при оптимальній технічній оснащеності, своєчасному оновленні

техніки, освоєнні прогресивних технологій виробництва сільськогосподарської продукції і раціональних форм організації машиновикористання і ремонтно-технічного та виробничого обслуговування, постачання матеріально-технічних ресурсів. Об'єктивною передумовою такої відповідності є технічний сервіс.

Відповідно до Закону “Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України” технічний сервіс – це забезпечення агропромислового комплексу технічними засобами і підтримання їх у технічно справному стані протягом усього періоду експлуатації, вивчення попиту, реклама, технічна і торгово-економічна інформація, доставка, передпродажна підготовка, гарантійне обслуговування нових та відремонтованих технічних засобів, забезпечення запасними частинами, навчання експлуатаційно-ремонтного персоналу [3].

Система технічного сервісу сільськогосподарського виробництва – це система, всі ланки якої спрямовані на розвиток матеріально-технічної бази аграрного сектору економіки країни. Вона забезпечує виробництво технічних засобів, оснащення ними сільськогосподарських товаровиробників, технічне і машинно-технологічне обслуговування, ефективне використання машинно-тракторного парку. Кінцевою метою технічного сервісу є одержання максимальної кількості сільськогосподарської продукції з мінімальними затратами праці і коштів на її виробництво.

Матеріально-технічна база сільського господарства складається з технічних засобів та об'єктів, що забезпечують підтримання їх у роботоздатному стані, тобто здійснюють ремонт, технічне обслуговування та зберігання технічних засобів і нафтопродуктів.

Технічні засоби сільського господарства постійно вдосконалюються, підвищується їх якість і надійність, створюються нові машини та знаряддя для механізації робіт, які раніше виконувались вручну. Науково-технічний прогрес спрямований на індустріалізацію сільськогосподарського виробництва, одержання найбільшої кількості продукції при найменших затратах праці і коштів. Це досягається при комплексній механізації усіх галузей сільського господарства на базі високопродуктивної системи машин, прогресивних технологій виробництва продукції, удосконалення організації використання машин та ремонтно-технічного обслуговування.

Але за останні роки спостерігається зниження рівня технічної оснащеності сільського господарства України та погіршення якості і надійності машин внаслідок фізичного зносу. Це призвело до несвоєчасного і неякісного виконання основних механізованих робіт, а в деяких випадках і до їх повного невиконання, наслідком чого є зниження урожайності сільськогосподарських культур, збільшення втрат вирощеної продукції,

зменшення валових зборів сільськогосподарських культур, скорочення посівних площ.

На сучасному етапі функціонування ринкової економіки в Україні принципового значення набувають питання розробки стратегії розвитку системи технічного сервісу, забезпечення паритетності обміну між виробниками технічних засобів, підприємствами агротехсервісу і сільськогосподарськими товаровиробниками.

В останні роки оновлення машинно-тракторного парку відбувається низькими темпами. Аналізуючи дані таблиці 1 можна бачити, що до 2010 р. сільськогосподарськими підприємствами було списано техніки більше ніж надходило, а у 2011 р. спостерігається інша картина. Нині сільськогосподарські товаровиробники купують нову техніку набагато інтенсивніше, ніж 10 років тому.

Таблиця 1

Рух сільськогосподарської техніки у сільськогосподарських підприємствах протягом 2008-2011 рр., шт.

	2008 р.		2010 р.		2011 р.	
	Надійшло протягом року	Вибуло протягом року	Надійшло протягом року	Вибуло протягом року	Надійшло протягом року	Вибуло протягом року
Трактори	10901	18664	8243	11626	6391	6149
Комбайни:						
зернозбиральні	3557	5372	1997	3138	2974	2733
кукурудзозбиральні	141	579	126	388	148	292
кормозбиральні	492	1754	365	1069	549	941
Жатки	1056	2327	976	1622	1418	1282
Сівалки	5886	9050	4522	5901	5446	4824
Сінокосарки	927	1578	973	1622	549	941
Доїльні установки	479	1706	1012	1092	1160	865

Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [2].

За останні роки тракторне і сільськогосподарське машинобудування освоїло виробництво багатьох видів машин і обладнання, необхідних для виконання технологічних процесів і операцій виробництва сільськогосподарської продукції. При цьому за останні роки вітчизняна техніка суттєво відстала від імпортних аналогів технологічно.

Згідно зі статистичними даними до 2008 року вітчизняні виробники нарощували обсяги виробництва, а в 2009 році відбувся обвал виробництва сільськогосподарської техніки (табл. 2). У 2010 році в зв'язку з попитом на сільськогосподарську техніку виробництво її зросло і в 2011 році обсяги виробництва продовжували зростати з окремих видів техніки.

Основними вітчизняними виробниками сільськогосподарської техніки є такі компанії, як ВАТ "ХТЗ", ВО "Південмаш" (м. Дніпропетровськ), ТОВ "Укравтозапчастина" та ТД "МТЗ-Беларус-

Україна”, ПП ВКФ “Велес-Агро”, м. Одеса (виробник плугів та виробник культиваторів і комбінованих агрегатів), ВАТ “Шепетівський завод культиваторів”, ВАТ “Кам’янець-Подільськсільмаш” (виробник борін), ВАТ “Червона Зірка”, м. Кіровоград (виробник культиваторів), ТОВ ВП “Агро-Союз”, ВАТ “Галещина машзавод”, ВАТ “Львівський з-д фрез. верстатів”, ВАТ “Уманьферммаш”, ТОВ “Краснянське СП “Агромаш”, ВАТ “Калинівське РП “Агромаш”, ТОВНВП “БілоцерківМАЗ” та ін.

Таблиця 2

Обсяг виробництва основної сільськогосподарської техніки, шт.

Види сільськогосподарської техніки	2007	2008	2009	2010	2011
Трактори	5282	6339	1445	5189	6058
Плуги	3025	7064	5336	4684	3267
Сівалки	7065	9938	1583	2800	4885
Борони дискові	5751	5517	1084	4825	3136
Косарки	3106	3404	1616	1842	2141
Комбайни зернозбиральні	137	309	56	97	
Машини та механізми для приготування кормів, тис. шт.	72,8	87,4	166	187	152,1

Джерело: дані Державної служби статистики України [2].

Проте якість технічних засобів залишається низькою, ціни високими, а економічна відповідальність заводів-виробників перед споживачами за роботоздатність машин є невизначеною, що стримує створення мережі дилерських підприємств, негативно позначається на обсягах виробництва і реалізації.

Закупівля техніки здійснюється низькими темпами внаслідок зменшення платоспроможності сільськогосподарських підприємств. У найбільш скрутному становищі опинились фермерські та селянські господарства. Тому нова техніка, що використовується на полях, має навантаження більше, ніж визначено нормативами у два-три рази, що призводить до її швидкого зносу і фізичного старіння.

Підтримання техніки в постійному робочому стані неможливе без відповідної ремонтно-технічної бази. У нинішніх умовах, коли технічна оснащеність сільськогосподарських товаровиробників досягла критичного рівня, одним із заходів є підтримання наявного парку машин у робочому стані. При цьому необхідно відновлювати технічні засоби, які вже пройшли процедуру списання. Все це необхідно проводити у спеціалізованих підприємствах техсервісу за участю заводів-виробників, які оснащені відповідним технологічним обладнанням і забезпечені висококваліфікованими інженерно-технічними і ремонтними кадрами.

Організаційно-економічний механізм формування технічного сервісу в сільському господарстві повинен діяти на основі наближення виробника до споживача, підвищення відповідальності машинобудівників за якість, надійність та економічність своєї продукції. Ці вимоги реалізуються через

створення регіональних технічних центрів з реалізації сільськогосподарських машин і обладнання, мережі фірмових технічних центрів з реалізації, технічного обслуговування і ремонту складної сільськогосподарської техніки, а також дилерських пунктів.

На жаль, вітчизняні заводи не можуть створити ремонтно-обслуговуючої бази, здатної займатися повноцінним фірмовим технічним обслуговуванням. Все це пов'язано з недостатнім фінансуванням. В основному їх технічні центри і дилерські підприємства обмежуються продажем і передпродажним обслуговуванням технічних засобів.

Все це неможливе без державної підтримки. Технічна політика держави щодо аграрного сектору економіки повинна виходити з пріоритету сільського господарства і бути направлена на повне забезпечення агропромислового виробництва машинами і обладнанням, а також сприяти розширенню ринку технічних послуг та спільного використання техніки.

Висновки. Основним принципом побудови економічних відносин між структурами ринку техніки і сервісу має бути забезпечення рівних економічних умов у взаємовідносинах виробників матеріально-технічних ресурсів, їх постачальників, агротехсервісних та машинно-технологічних обслуговуючих підприємств з споживачами цих ресурсів і послуг – виробниками сільськогосподарської продукції. Вони мають засновуватися на пріоритеті інтересів сільськогосподарських товаровиробників, матеріальній відповідальності всіх структур системи технічного обслуговування за якість своєї продукції і послуг, за підтримання роботоздатності технічних засобів протягом усього терміну їх експлуатації, за виробництво якомога більшої кількості сільськогосподарської продукції при мінімальних затратах праці і коштів. Виконання цих вимог потребує як фінансової, так і правової державної підтримки.

Література

1. Біляк Н. І. Оцінка сучасного стану матеріально-технічного забезпечення АПК / Н. І. Біляк // Зб. наук. праць ЛНАУ / [ред. В.Г. Ткаченко]. – Луганськ: ЛНАУ, 2004. – № 34/46. – 384 с.
2. Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2010 році. Статистичний бюлетень. – К.: Держкомстат України, 2012. – 52 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/229-16>.

Summary.

Ageeva I.V.

Tavria State Agrotechnological University

INNOVATIVE TECHNOLOGY PRIORITIES OF THE AGRICULTURE

The article deal with the problem of organizational perfection of the system of technical service in agroindustrial complex of Ukraine.

Рецензент – д.е.н., професор Шульський М.Г.